

Nr 20

Utlåtande i anledning av väckta motioner om reseersättning från den allmänna sjukförsäkringen i samband med sjukgymnastisk behandling, m. m.

Andra lagutskottet har till behandling förehaft fyra inom riksdagen väckta, till lagutskott hänvisade motioner, nämligen

d e l s de likalydande motionerna nr 79 i första kammaren av fröken *Nordström m. fl.* samt nr 98 i andra kammaren av fru *Gärde-Widemar*,

d e l s o c k de likalydande motionerna nr 282 i första kammaren av herr *Akesson* samt nr 230 i andra kammaren av herrar *Nilsson* i Lönsboda och *Carlsson* i Huskvarna.

I *motionerna I: 79 och II: 98* har hemställts, att riksdagen hos Kungl. Maj:t begär utredning om en sådan ändring av sjukförsäkringslagen, att ersättning från den allmänna sjukförsäkringen utgår för a) resor till och från sådan behandling för vilken sjukhusvården jämlikt 18 § i lagen frivilligt lämnar ersättning (sjukgymnastisk behandling m. m.), b) resor för tagande av laboratorieprov samt c) resor till konvalescenthem, upptagna på riksförsäkringsanstaltens förteckning.

I *motionerna I: 282 och II: 230* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta att ersättning för resa till och från sjukgymnastisk behandling skall utgå, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderliga författningsändringar».

Beträffande de skäl motionärerna anfört till stöd för sina yrkanden får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till *motionerna I: 79 och II: 230*.

Gällande bestämmelser

Enligt *lagen den 3 januari 1947 om allmän sjukförsäkring* är varje medlem i allmän sjukhusvård sjukvårdsförsäkrad. Medlemmens sjukvårdsförsäkring omfattar även hans här i riket bosatta barn, adoptivbarn och fosterbarn, som är under 16 år (6 §). Sjukvårdsförsäkringens förmåner utgöres av ersättning för utgifter för *läkarvård* och *sjukhusvård* ävensom i samband därmed företagna resor.

Ersättning för utgifter för *läkarvård* utgår vid varje sjukdom, som enligt

läkares utsago kräver sådan vård, med $\frac{3}{4}$ av den försäkrades utgifter för vården, dock högst med $\frac{3}{4}$ av belopp, som för vården upptagits i den av Kungl. Maj:t fastställda sjukkassetaxan (14 §). Med läkarvård förstås i lagen vård, som meddelas av läkare, dock icke vård, som lämnas försäkrad, vilken åtnjuter sjukhusvård (4 §). Vidare anses även t. ex. laboratorieprov, som tagits av annan än läkare, såsom läkarvård, därest läkare ansvarat för provet och utövar sådan tillsyn däröver som ansvaret rimligen föranleder.

Utgifter för *sjukhusvård* ersättes i princip helt, om vården på grund av sjukdom varit erforderlig (15 §).

Sjukförsäkringsanstaltens medgivande och enligt de närmare föreskrifter som meddelas av anstalten besluta, att ersättning skall utgå även för försäkrads kostnader för sjukgymnastik eller eljest behandling med bad, massage, elektricitet eller hetluft eller annan därmed jämförlig behandling ävensom för konvalescentvård (18 §). Fattar sjukförsäkringsanstalten sådant beslut, skall sjukvårdsförsäkringen omfatta jämväl förmån som avses med beslutet. Samtliga kassor har beslutat ersätta behandling och vård av ifrågakommande slag. Enligt sjukförsäkringsanstaltens föreskrifter får ersättning utgivas för dels konvalescentvård, dels ock sjukgymnastisk behandling, behandling med kortvåg, ultrakortvåg, mikrovåg eller ultraljud, tryckvariationsbehandling av arteriella genomblödningsrubbingar, elektrisk retningsbehandling vid muskelförlamningar, mekanisk sträckbehandling av ryggraden samt foniatrisk behandling. Enligt föreskrifterna gäller i fråga om ersättning för behandling, att ersättningen skall utgå med $\frac{3}{4}$ av kostnaden för behandlingen, dock högst med $\frac{3}{4}$ av belopp, som angives i en av sjukförsäkringsanstalten fastställd taxa. Dessutom ersättes den behandlades resa till och från patienten med $\frac{3}{4}$ under förutsättning att läkare med hänsyn till sjukdomens svårighetsgrad föreskrivit att behandlingen skall ske i hemmet. Kostnaden för konvalescentvård ersättes med $\frac{3}{4}$, dock i allmänhet med högst 5 kr. per dag.

I fråga om *reseersättning* gäller något olika regler för resor till och från läkare samt resor i anledning av sjukhusvård. I det förra fallet ersättes i princip hela resekostnaden, i den mån den överstiger ett karensbelopp om 4 kr, i det senare fallet utgår i princip full ersättning för resan *till* sjukvårdsinrättningen, medan återresan ersättes endast i den mån kostnaden överstiger karensbeloppet 4 kr. Ersättning utgår däremot inte för resa till och från sådan vård eller behandling som avses i 18 § sjukförsäkringslagen.

Historik

I förordningen om erkända sjukförsäkringskassor saknades bestämmelser om resekostnadsersättning vid läkarbesök. Däremot kunde de erkända sjukförsäkringskassorna utge ersättning för intagning på sjukvårdsanstalt.

De nu gällande bestämmelserna går i sina huvuddrag tillbaka på *socialvårdskommitténs* betänkande med förslag till lag om allmän sjukförsäkring (SOU 1944: 15).

Sjukförsäkringslagen trädde i kraft den 1 januari 1955. Redan vid 1956 års riksdag väcktes *motioner* om reformering av lagens bestämmelser om ersättning för sjukresor. I motionen II: 293 föreslogs, att de allmänna sjukkassorna skulle beredas tillfälle att såsom frivillig prestation införa ersättning för resekostnader till och från av riksförsäkringsanstalten godkända konvalescenthem efter samma grunder som enligt sjukförsäkringslagen gäller resa till och från sjukvårdsanstalt. *Andra lagutskottet* anförde i sitt av *riksdagen* godkända utlåtande (nr 54) i anledning av motionen:

Uppenbarligen begränsas möjligheterna för en konvalescent att komma i åtnjutande av här avsedd vård därav att han själv har att svara för de med vården förenade resekostnaderna. Då här ifrågavarande konvalescenthem i vissa delar av landet är förhållandevis glest belägna, kan resekostnaderna stundom komma att uppgå till icke obetydliga belopp. Vad sålunda anförts talar för en utvidgning av ersättningsrätten till att omfatta även försäkrads resor i samband med vård av förevarande slag.

Skäl kan emellertid även åberopas för en viss återhållsamhet, när det gäller den ifrågasatta utvidgningen av ersättningsrätten. — — — Såsom riksförsäkringsanstalten i remissyttrande över motionen uttalat, torde införandet av ersättning för resekostnader i samband med konvalescentvård som en merprestation kunna komma att i många fall medföra en icke obetydlig höjning av medlemsavgifterna. Det förhållandet att konvalescenthemmen är mera glest belägna i vissa delar av landet än i andra torde även kunna medföra, att denna höjning blir mycket varierande i olika delar av landet. Härtill kommer att det genom motionen aktualiserade spørsmålet icke bör ses isolerat från frågor rörande ersättning för resor inom andra vårdområden. Det kan även ifrågasättas, om icke motionens syfte att nedbringa resekostnaderna vid konvalescentvård kan uppnås även på andra vägar, exempelvis genom en utökning av antalet konvalescenthem, där vården ersättes, varigenom resorna bleve kortare och därigenom billigare.

Enligt utskottets mening bör det icke komma i fråga att utan ytterligare prövning av de problem, som motionen aktualiserar, genomföra en sådan utvidgning av försäkringsskyddet som i motionen föreslås. Frågans vikt motiverar emellertid att den göres till förmån för undersökning. En sådan synes lämpligen böra ske i samband med en översyn av sjukförsäkringslagen. Härvid får angelägenheten av den i motionen föreslagna ändringen vägas mot önskvärdheten av förbättringar av försäkringsförmånerna på andra områden. Utskottet vill föreslå, att riksdagen som sin mening bringar vad utskottet anført till Kungl. Maj:ts kännedom.

År 1957 tillkallades *sjukresoutredningen* för att göra en översyn av reseersättningsbestämmelserna i sjukförsäkringslagen. I direktiven för utredningen uttalades bl. a. att de grundtankar som låg bakom den dåvarande lagstiftningen borde vara vägledande för utredningsmännens arbete. Resekostnadsbestämmelserna borde med andra ord syfta till att bereda

försäkrade, som är bosatta på förhållandevis långt avstånd från *läkare och sjukvårdsinrättningar*, (kurs. här), möjlighet att erhålla erforderlig *läkar- och sjukhusvård* (kurs. här) utan att betungas av alltför dryga reseutgifter. I direktiven uttalades emellertid vidare, att utredningen borde pröva jämväl den av riksdagen aktualiserade frågan om ersättning för resor till och från konvalescenthem.

Sjukreseutredningen avgav 1958 sitt betänkande »Sjukreseersättningar» (SOU 1958:23). Häri tog utredningen upp frågan, om ersättningsrätten borde vidgas till att avse kostnader för vissa andra resor än dem som nu omfattas av försäkringsskyddet, nämligen bl. a. resor i anledning av sådan vård som avses i 18 § sjukförsäkringslagen, främst konvalescentvård. Utredningen anförde härom:

Den genomsnittliga ökning av försäkringsutgifterna som skulle följa av att kostnadsersättning för konvalescenthemsresor infördes som försäkringsförmån är — — — tämligen ringa. Likväl kunde naturligtvis kostnaderna för vissa lokalsjukkassor, vilkas medlemmar bor på långt avstånd från konvalescenthem, bli av sådan storlek att en höjning av försäkringsavgiften bleve nödvändig.

En annan fråga är, om det skall anses mest angeläget att just konvalescenthemsresorna i första hand införs bland tilläggsförmånerna. Det synes från flera synpunkter kunna hävdas, att resor för erhållande av sjukgymnastisk behandling är väl så angelägna som konvalescenthemsresorna. De sjukgymnastiska behandlingsformerna torde ofta vara av väsentlig betydelse för återställande av arbetsförmågan helt eller delvis efter olycksfalls-skador eller sjukdomar med partiellt invalidiserande verkningar. Det bör också beaktas, att konvalescenthemmens vård i viss utsträckning avser rekreation i profylaktiskt syfte.

Med hänsyn till det anförda bör kostnadsersättning för konvalescenthemsresor inte upptas som tilläggsförmån i sjukförsäkringen utan att detta samtidigt blir fallet med resor till och från sjukgymnast samt — för enhetlighetens skull — övriga resor för erhållande av vård som avses i 18 § SFL. Konsekvenserna av en så omfattande utvidgning av försäkringsförmånerna är emellertid svåra att överblicka. — — —

Man kan räkna med att ett införande av rätt till kostnadsersättning för resor till och från sjukgymnaster skulle kunna i avsevärd mån öka antalet sådana resor. Utgiftsökningen härför och för kostnadsersättningar i samband med konvalescenthemsresor kunde på sina håll bli betydande. En dylik utvidgning av försäkringsskyddet skulle därför, med de finansieringsgrunder som nu gäller, sannolikt nödvändiggöra icke obetydliga avgiftshöjningar i en hel del lokalsjukkassor. Vidare har de försäkrade att bära andra kostnader i samband med hälso- och sjukvård, vilka det kunde vara lika angeläget att inbegripa i riskutjämningen. Förutom sådana utgifter för vård av sjuksköterskor och ortopedisk personal som vi talat om i det föregående må här såsom exempel pekas på kostnaderna för tandvård.

En utsträckning av riskutjämningen till att omfatta de kostnadsobjekt som nu är ifråga synes kunna medföra så allvarliga ekonomiska conse-

kvenser för en del sjukkassor att den inte bör genomföras utan att också andra alternativ till utvidgning övervägs, varvid även ändrade grunder för kostnadsfördelningen kan bli påkallade.

Vi har inte ansett, att vårt utredningsuppdrag innefattar någon mera allmän prövning och gradering sinsemellan av möjliga utvidgningar av sjukförsäkringen. Ej heller har vi ansett oss böra ingå på någon prövning av grunderna för fördelningen av sjukkassornas utgifter för sjukförsäkringen. Med hänsyn härtill har vi funnit oss böra avstå från att framlägga förslag om kostnadsersättning för resor i samband med vård som avses i 18 § SFL. Frågan om sådan utvidgning av försäkringsskyddet bör lämpligen övervägas i samband med en mera allmän översyn av området för sjukförsäkringen och av grunderna för försäkringsutgifternas finansiering.

Vid *remissbehandlingen* av utredningens betänkande gjordes i allmänheten erinran mot utredningens ställningstagande i förevarande fråga. I en del yttranden (LO, TCO och Svenska stadsförbundet) underströks dock, att den förutskickade allmänna översynen av sjukförsäkringslagen borde komma till stånd snarast möjligt. Medicinalstyrelsen fann det vara av största vikt, att problemet om ersättning för resekostnader i samband med vård på konvalescenthem snarast får sin lösning. I samma riktning uttalade sig De vanföras riksförbund, som yttrade, att konvalescent- och rekreativsvård är av mycket stort värde för invalidiserade och att resekostnaderna för invalidiserade, som bor på landsbygden, utgör ett betydande hinder för erhållande av sjukgymnastbehandling. Förbundet ansåg det med hänsyn härtill naturligt att reseersättning får utgå även för resor till och från sjukgymnaster samt till och från konvalescent- och rekreativshem.

I *propositionen nr 161* till 1959 års riksdag uttalade *föredragande departementschefen*, att frågan om en eventuell utvidgning av ersättningsrätten till att avse nya slag av sjukresor torde böra anstå till den allmänna översynen av sjukförsäkringslagen, som »torde kunna förväntas inom en förhållandevis nära framtid». Härefter behandlade departementschefen särskilt frågan om ersättning för resor i anledning av sådan vård eller behandling som omförmäles i 18 § sjukförsäkringslagen samt anförde därvid:

Vad jag nyss uttalat rörande utvidgningar av tillämpningsområdet för ersättningsreglerna gäller givetvis även den av utredningen behandlade frågan om ersättning för resor för erhållande av sjukgymnastisk och annan i 18 § SFL angiven fysikalisk behandling. Såsom utredningen funnit bör vidare ifrågasvarande behandlingar och sådan konvalescentvård som avses i nämnda paragraf i reseersättningshänseende bedömas enhetligt. En utvidgning av försäkringsskyddet till att omfatta ersättning för samtliga dylika resor torde komma att medföra sådana kostnadsökningar, att åtskilliga lokalsjukkassor skulle tvingas att icke oväsentligt höja avgifterna. Frågan om en utvidgning av ersättningsrätten i angiven omfattning bör även med hänsyn härtill lösas i ett större sammanhang. Jag delar därför utredningens uppfattning att någon ändring av förevarande bestämmelser för närvarande inte bör göras.

I sitt av riksdagen godkända utlåtande nr 45 förklarade sig *andra lagutskottet* dela uppfattningen, att mera väsentliga utökningar av försäkringskyddet inte borde ske i samband med en partiell reform. Enligt utskottets mening var det emellertid angeläget, att den allmänna översynen av sjukförsäkringsbestämmelserna snarast kom till stånd. Därvid kunde bl. a. dessa frågor bli föremål för förnyat övervägande.

Frågan om ersättning för sådan vård och behandling som avses i 18 § sjukförsäkringslagen har upptagits av *socialförsäkringens administrationsnämnd* i dess betänkande II »Socialförsäkringens organisation». Nämnden erinrar om att samtliga sjukkassor i sina stadgar infört bestämmelser om att ersättning skall utgivas för vård och behandling av förevarande slag. Enligt nämndens mening synes tiden nu vara inne för att lagstiftningsvägen utvidga den obligatoriska sjukvårdsförsäkringen till att omfatta jämväl sådana sjukvårdande åtgärder som avses i 18 §. Nämnden, som inte anser det lämpligt att i sjukförsäkringslagen reglera arten av förevarande förmåner och grunderna för ersättningarnas utgivande, föreslår att nuvarande 18 § ersättes med en bestämmelse, att Kungl. Maj:t skall äga föreskriva att ersättning enligt av Kungl. Maj:t fastställda grunder skall utgå för försäkrads kostnader för annan vård i anledning av sjukdom än i 14 och 15 §§ sjukförsäkringslagen sägs.

I ett *förslag till lag angående ändring i sjukförsäkringslagen*, vilket i dagarna avlåtits till lagrådet för yttrande, har bl. a. upptagits administrationsnämndens ovannämnda förslag till ändrad lydelse av 18 §.

Rätten till ersättning för laboratorieundersökningar infördes i den allmänna sjukförsäkringen genom den nya *sjukkassetaxan* (6 § Kungl. Maj:ts taxa för beräkning av ersättning för läkarvård och tandläkarvård enligt lagen om allmän sjukförsäkring). Till grund för den nya taxan låg ett den 2 juni 1958 dagtecknat stencilerat *betänkande*, avgivet av en särskild utredningsman med uppgift att verkställa en översyn av sjukkassetaxan. Häri kom utredningsmannen fram till, bl. a. efter en undersökning av sjukförsäkringslagens förarbeten, att — för att läkarvård enligt sjukförsäkringslagen skulle anses föreligga — det icke torde »erfordras, att läkaren i allo personligen direkt medverkar vid vården men väl krävas, att han ansvarar för densamma och följaktligen utövar en sådan tillsyn häröver, som ansvarigheten rimligen föranleder». Efter en genombång av de laboratorier där fristående laboratorieundersökningar förekom fann utredningsmannen, att verksamheten på samtliga laboratorier av förevarande slag utom tre till privata sjukvårdsinrättningar knutna laboratorier var att anse som läkarvård, även om — såsom anfördes i fråga om de kliniska centrallaboratorierna — »laboratorieläkarens ifrågavarande ansvarighet» ej för-

anleder, »att han själv aktivt medverkar vid varje särskild undersökning». Orsaken till att de fristående laboratorieundersökningarna dittills inte varit ersättningsgrundande var enligt utredningsmannens mening inte, att de icke var att anse såsom läkarvård utan att ersättningsnormer för dessa undersökningar inte fanns intagna i den då gällande sjukkassetaxan.

Motionerna

Motionerna I: 79 och II: 98

Motionärerna framhåller, att socialförsäkringens administrationsnämnd i sitt betänkande »Socialförsäkringens organisation» föreslagit, att sjuk-kassorna skall åtläggas att utge ersättning för sådan vård och behandling, som avses i 18 § sjukförsäkringslagen, d. v. s. i huvudsak sjukgymnastisk behandling och viss därmed jämställd behandling samt konvalescentvård. De erinrar om att administrationsnämndens förslag inte innebär någon ändring i sak, eftersom samtliga sjukkassor redan frivilligt utger ersättning för sådan vård och behandling. Emellertid anser de, att i och med att sjukkassorna blir obligatoriskt ålagda att utge ersättning för dessa sjukvårdande åtgärder det finns anledning att överväga gynnsammare regler i fråga om ersättning för resor till och från vården eller behandlingen. Enligt motionärernas mening måste de nuvarande ersättningsnormerna, enligt vilka ersättning kan utgå för sjukgymnastens resa till patienten men ej för patientens resa till sjukgymnasten, för de försäkrade framstå såsom orättvisa. I motionerna anföres härefter:

Normerna torde förutom att de kan leda till en viss misshushållning med de alltför fåtaliga sjukgymnasternas dyrbara tid också medföra de konsekvenserna att patienter, för sin rehabilitering starkt beroende av sjukgymnastisk behandling, av ekonomiska skäl kan få lov att avstå härifrån. Så kan bli fallet då resvägen blir lång eller särskilt dyrbar, exempelvis när vederbörande på grund av sin sjukdom eller sitt lyte måste begagna taxi. De flesta av de behandlingsformer, som nu avses bli intagna i lagen, är ju för övrigt av den art, att de inte kan lämnas ambulatoriskt.

För den sjukförsäkrade allmänheten framstår det också som svårbegripligt att ersättning inte lämnas för resor till laboratorier, där prover av olika slag tas av annan än läkare. Sjuk-kassorna lämnar efter en tämligen nyligen genomförd ändring ersättning för kostnaderna för proven efter vissa regler, men resekostnaden får medlemmen helt betala själv trots att proven föreskrivits av läkare och föregås och efterföljs av läkarbesök i anslutning till provtagningen. Det kan ifrågasättas huruvida inte sådana resor till laboratorier borde i ersättningsavseende likställas med resor för erhållande av läkarvård.

Det torde också föreligga starka skäl för att försäkrads kostnad i anledning av resor till konvalescenthem upptagna på riks-försäkringsanstaltens förteckning skulle ersättas av sjuk-kassa.

Motionerna I: 282 och II: 230

I motionerna erinras om de möjligheter sjukförsäkringskassorna har att utge ersättning för försäkrads kostnader för sjukgymnastik och vissa därmed jämförliga behandlingar samt att samtliga kassor begagnat sig av dessa möjligheter. Motionärerna framhåller, att denna utökning av förmånerna har hälsats med tillfredsställelse av dem som varit i behov av förevarande slag av behandling samt fortsätter:

Men däremot var det en besvikelse att beslutet ej innebar ersättning för kostnaderna för resa till och från behandlingsorten. Då det råder stor brist på legitimerade sjukgymnaster, medför detta ofta långa och dyrbara resor för den hjälpsökande. Då det mycket ofta är sådana som svårt angripits av svårt invalidiserande sjukdomar som regelbundet behöver behandling, blir kostnaderna ännu mer krävande, då detta klientel på grund av sjukdomens art oftast saknar inkomstmöjligheter.

Utskottet

Enligt gällande bestämmelser kan ersättning från den allmänna sjukförsäkringen för sjukresor utgå allenast om resan avsett läkarvård eller sjukhusvård.

Förevarande motioner syftar till att vidga ersättningsrätten i fråga om sjukresor. Motionerna I: 79 och II: 98 avser dels resor i anledning av sådan behandling eller vård, för vilken sjukförsäkringskassorna jämlikt 18 § sjukförsäkringslagen frivilligt lämnar ersättning, d. v. s. sjukgymnastisk behandling och vissa därmed jämställda behandlingsformer samt vård på konvalescenthem, dels ock resor till och från laboratorium, där prov tages av annan än läkare. I motionerna begäres en utredning i syfte att göra dessa resor ersättningsgrundande. I motionerna I: 282 och II: 230 hemställs, att riksdagen måtte besluta, att ersättning skall utgå för resor till och från sjukgymnast.

Frågan om att utsträcka ersättningsrätten till att avse resor i anledning av sjukgymnastisk behandling och därmed jämställda behandlingsformer samt konvalescentvård har tidigare varit föremål för prövning. Vid 1959 års riksdag intog statsmakterna, i anslutning till vad sjukreutredningen förordat, den ståndpunkten, att frågan om en sådan utvidgning borde prövas först i samband med en allmän översyn av sjukförsäkringslagen. Skälen härför var i huvudsak, att denna fråga icke borde ses isolerat utan att i stället en avvägning borde ske mot andra angelägna utvidgningar i ersättningsrätten. Vidare anfördes att ett införande av ersättningsrätt för resor av ifrågavarande slag skulle medföra icke obetydliga kostnadsökningar för åtskilliga sjukförsäkringskassor, något som i sin tur skulle innebära höjningar av avgifterna till sjukförsäkringen. Från riksdagens sida underströks emellertid härvid angelägenheten

av att den allmänna översynen av sjukförsäkringslagen snarast kom till stånd. Därvid kunde bl. a. förevarande frågor bli föremål för förnyat övervägande.

Enligt utskottets mening talar vissa skäl för att resor i anledning av sådan behandling eller vård som avses i 18 § sjukförsäkringslagen blir ersättningsgrundande. Härvid träder resorna till och från sjukgymnast i förgrunden. För många sjuka och invaliderade människor är en regelbunden sjukgymnastisk behandling en förutsättning för att de skall kunna återinträda i arbetslivet eller över huvud återgå till ett normalt liv. Den rådande bristen på sjukgymnaster medför emellertid — i synnerhet för patienter i glesbygderna — att den erforderliga behandlingen endast kan erhållas på platser på långt avstånd från patientens bostad. Då resorna till och från sjukgymnasten inte ersättes av sjukförsäkringen, kan det inträffa att den sjuke eller invaliderade av kostnadsskäl tvingas avstå från den erforderliga behandlingen. Det kan visserligen tänkas att vederbörande lägges in på sjukhus och där erhåller behandling, men det ligger i sakens natur att vården där avser endast en begränsad tidsperiod. För övrigt torde det vara uppenbart att den slutna vården för det allmänna ställer sig betydligt dyrare än om sjukförsäkringen utger ersättning för resorna till och från sjukgymnast. Vidare måste det på grund av bristen på sjukgymnaster anses angeläget, att behandlingarna i största möjliga utsträckning utföres hos sjukgymnasterna, så att dessas tid i så ringa utsträckning som möjligt ödslas bort på resor. Det är dock härvid att märka, att sjukförsäkringen för närvarande utger ersättning för sjukgymnasts resa för behandling i patientens hem endast under förutsättning att läkare med hänsyn till sjukdomens svårighetsgrad föreskrivit att behandlingen skall ske i hemmet.

Ett av skälen mot en utvidgning av ersättningsrätten till förevarande slag av resor har varit, att en del sjukkassors ekonomi därigenom skulle allvarligt belastas, vilket i sin tur skulle dra med sig icke obetydliga avgiftshöjningar. I synnerhet skulle detta gälla lokalsjukkassorna i glesbygderna, där avstånden till sjukgymnaster och konvalescenthem är betydande. Emellertid har i dagarna till lagrådet avlåtits förslag om vissa ändringar i sjukförsäkringslagen, vilka förslag är avsedda att framläggas i proposition till riksdagen under innevarande session. Häri föreslås, att lokalsjukkassorna skall upphöra fr. o. m. den 1 januari 1962 och att sjukförsäkringens lokala administration i stället skall handhavas enbart av centralsjukkassorna, sammanlagt 30 stycken. Härigenom kommer riskutjämningen inom kassorna att omfatta ett betydligt större befolkningsunderlag än vad nu är fallet. En utvidgning av ersättningsrätten skulle därför för de nya och betydligt större kassorna inte medföra samma ekonomiska påfrestningar som för vissa av de nuvarande lokalsjukkassorna.

Ehuru sålunda skäl talar för den föreslagna utvidgningen av ersättnings-

rätten till att avse resor i anledning av sjukgymnastisk behandling m. m. och konvalescentvård samt vissa av de argument som tidigare anförts där-
emot försvagats, kvarstår dock den tidigare framförda invändningen att
frågan härom inte bör prövas isolerat utan att en sådan utvidgning bör av-
vägas mot andra angelägna utvidgningar i ersättningsrätten. Med hänsyn
härtil och till att frågan för icke så länge sedan varit föremål för utredning
anser sig utskottet inte kunna biträda vare sig förslaget om en direkt lag-
ändring i syfte att göra resorna till och från sjukgymnastisk behandling
ersättningsgrundande eller förslaget om en utredning i syfte att införa er-
sättningsrätt för sådana och vissa därmed jämförliga resor. Emellertid an-
ser utskottet angeläget att understryka den av riksdagen år 1959 uttalade
uppfattningen, att den förutskickade allmänna översynen av sjukförsäkrings-
bestämmelserna snarast bör komma till stånd samt att därvid förevarande
spörsmål göres till föremål för förnyat övervägande. Vad utskottet anført i
förevarande fråga synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Såsom inledningsvis redovisats har i motionerna I: 79 och II: 98 hem-
ställt, att den ovan nämnda utredningen skulle syfta även till att göra
resor till och från laboratorier, där prov tages av annan än
läkare, ersättningsgrundande. I motionerna göres gällande, att proven men
ej resorna ersättes av sjukförsäkringen. Denna uppfattning är emellertid
felaktig. Såsom förut redovisats är nämligen sjukresor ersättningsberätti-
gande under förutsättning att de avsett läkarvård eller sjukhusvård. Vidare
gäller att laboratorieprov, som tages i öppen vård — och något annat kan
inte vara aktuellt i förevarande sammanhang — i princip är ersättnings-
grundande, om de är att anse såsom läkarvård. Härav följer, att därest er-
sättning kan utgå för en laboratorieundersökning, ersättning i regel kan
utgå även för de i anledning av undersökningen företagna resorna.

I detta sammanhang vill emellertid utskottet framhålla följande. Såsom
ovan anförts är förutsättningen för att ersättning för laboratorieundersök-
ningar skall kunna utgå, att undersökningen är att anse såsom läkarvård.
Av gällande författningsbestämmelser (4 och 14 §§ sjukförsäkringslagen
samt 1 § sjukkassetaxan och de vid 6 § i taxan fogade anmärkningarna)
framgår, att med termen läkarvård i sjukförsäkringslagstiftningen avses
vård, som meddelas av läkare, eller undersökning, som utföres av läkare.
Härav kan slutas, att laboratorieundersökning, som utföres av annan än
läkare, icke skulle vara att anse som läkarvård och följaktligen inte grunda
rätt till ersättning från sjukförsäkringen. Så är emellertid inte avsett. Rätt
till ersättning för fristående laboratorieundersökningar infördes genom
1959 års sjukkassetaxa, som byggde på ett av utredningen för översyn av
sjukkassetaxan framlagt förslag. I förslaget kom utredningen, efter en un-
dersökning av bl. a. sjukförsäkringslagens förarbeten, fram till att — för
att vård skulle anses såsom läkarvård i lagens mening — det icke torde

erfordras, att läkaren i allo personligen direkt medverkar vid vården, men väl krävas, att han ansvarar för densamma och följaktligen utövar en sådan tillsyn däröver som ansvarigheten rimligen föranleder. Från denna utgångspunkt fann utredningsmannen att de laboratorieundersökningar som utfördes på de kliniska laboratorierna här i landet med undantag för några till enskilda sjukhus knutna laboratorier, var att anse såsom läkarvård. De av annan än läkare utförda laboratorieproven grundar således i allmänhet rätt till ersättning från sjukförsäkringen, och dessutom blir de i anledning av proven företagna resorna ersättningsberättigande.

Emellertid har inom utskottet upplysts, att sjukkassornas praxis, när det gäller att betala ut ersättning för laboratorieprov och i anledning därav företagna resor, är högst varierande, beroende på att en del sjukkassor ansett att laboratorieundersökningarna icke utgör läkarvård. En sådan — visserligen oriktig — ståndpunkt är enligt utskottets mening förklarlig med hänsyn till avfattningen av författningsbestämmelserna. Det synes därför angeläget, att de tillämpande myndigheterna på något lämpligt sätt får en tydliga och klara upplysningar om den vidare tolkning begreppet läkarvård är avsedd att ha bl. a. beträffande ersättningsfrågor i samband med laboratorieundersökningar. Även denna utskottets uppfattning synes böra bringas till Kungl. Maj:ts kännedom.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A. att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t giva till känna

1) i anledning av förevarande motioner, I: 79 och II: 98 samt I: 282 och II: 230, vad utskottet anført i fråga om utvidgning av ersättningsrätten inom den allmänna sjukförsäkringen till att avse resor till och från sådan behandling och vård som avses i 18 § sjukförsäkringslagen;

2) i anledning av motionerna I: 79 och II: 98 vad utskottet anført om ett klargörande för sjukkassorna av tolkningen av begreppet läkarvård i fråga om ersättningar från sjukförsäkringen för laboratorieundersökningar och i anledning därav företagna resor; samt

B. att förevarande motioner,

1) I: 79 och II: 98 samt

2) I: 282 och II: 230,

i den mån de icke kan anses besvarade genom vad utskottet hemställt under A, icke måtte föranleda någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 14 mars 1961

På andra lagutskottets vägnar:

JOHN R. ANDERSON

Vid detta ärendes behandling har närvarit:

från f ö r s t a kammaren: herrar Nils Elowsson*, Axel Svensson, fru Carlqvist, fru Gärda Svenson*, herr Birke, fröken Nordström, herrar Magnusson och Edström;

från a n d r a kammaren: herrar Anderson i Sundsvall, Nilsson i Göteborg, Lundberg, Rimmerfors*, fröken Wetterström, herrar Odhe*, fru Ekendahl* och herr Gomér*.

***) Ej närvarande vid utlåtandets justering.**